

INFORMÁTOR

SLOVENSKEJ ARCHEOLOGICKEJ SPOLOČNOSTI PRI SAV

VII/1996/2

NITRA

OBSAH: Archeológia a archeológovia - naše predsavzatia a úlohy. • Za profesorom Bohuslavom Novotným. • 75 rokov FFUK v Bratislave. • Návrh plánu činnosti SAS na r. 1997. • Nadácia Antona Točíka. • Konferencie, sympóziá, semináre, pracovné stretnutia, výstavy, exkurzie. • Nové publikácie. • Jubileá. • Informácia. • Redakčná výzva.

ARCHEOLÓGIA A ARCHEOLÓGOVIA - NAŠE PREDSAVZATIA A ÚLOHY

Slovenská archeológia, jej archeologická obec je dnes prirodzenou súčasťou spoločenských zmien, ktorým hovoríme aj transformačné procesy, a ktoré sa zásadne dotýkajú i nášho návratu k tradičným duchovným, civilizačným - národným i európskym hodnotám. Uskutočňujúci sa kulturno-historický proces neprebieha mimo nás, ale výrazne ovplyvňuje naše snahy, kroky, či častejšie i úkroky, alebo aj prešlapovanie na mieste, ba možno prežitie už len z podstaty minulosti. Dnes je rozhodne dôležitou úlohou jednoducho, stavovsky, ale predovšetkým čestne sa včleniť v rámci našej vedeckej komunity do tohto procesu. Znamená to nevyčkávať kdesi v ústraní, nečakať, že ten druhý to zariadi. Dovolím si však položiť otázku, dokážeme sa v tomto virvare uchytíť, nájsť ten vzácny pevný bod stavovskej archeologickej solidarity? Áno, dokážeme, ale len vtedy, keď potlačíme vlastný egoizmus a doslova altruisticky sa oddáme spoločným snahám a cielom slúžiť našej vednej disciplíne - archeológii - ako významnej súčasti nielen slovenskej, ale aj európskej historiografie.

Dnes je zrejmé, že túto úlohu nemôžu plnohodnotne splniť tradičné inštitucionálne jednotky, ktoré sú často rezortne proti sebe namierené a proti sebe stojace, ba ešte viac aj z minulých desaťročí doslovne zakopané do svojich inštitucionálnych barikád. Archeologická komunita by mala odmietnuť akúkolvek improvizáciu, a najmä snahu hrať len pre svoj dres. Nie, nie som proti zdravému a čestnému individualizmu, ale len vtedy, keď sa hrá úprimne, nič sa netají, keď sa sporí o vec, o problém, ale nesmeruje sa proti človeku i proti inštitúcii. Veď práve tento stav najviac oslabuje naše - často len proklamované - spoločné snahy nielen uchovať, ale v zmysle moderných trendov a vývojových smerov archeológie skvalitňovať našu vednú disciplínu v európskom, ba možno, dovolím si skromne označiť, aj vo svetovom chápnaní, kontexte.

Dôležitú úlohu tu preto musí zohrať naša vedecká spoločnosť, ktorá združuje archeológov z celého Slovenska, bez rozdielu inštitucionálnej, národnej či národnostnej príslušnosti. Musíme si spoločne pomáhať už ako slobodní jednotlivci, demokraticky uvažujúci občania - tak profesionálni archeológovia a študenti archeológie, ako aj naši priatelia, priaznivci či amatérski zberatelia. A práve mnohí z nich urobili v minulosti toľko, že sa natrvalo zapísali do dejín slovenskej archeológie, do dejín archeologickeho bádania na území Slovenska. Nepotrebovali k tomu vysokoškolské, akademické a vedecké tituly, ba často ani archeologicke vzdelanie. Milovali archeológiu a obetovali jej značný kus svojho života, svojho súkromia. Z mnohých by som spomenul K. Andela, G. Balaša, Š. Bida, J. Császtru, P. Čaploviča, E. Chropovskú, K. Godoviča, F. Javorského, L. Kiefera, A. Kováčovú, M. Klču, O. Krupicu, J. Macáku, J. Netticha, E. Opluštila, G. Povalu, J. Rajčeka, A. Rajniča, E. Rejholca, A. Rizmana, K. Sedláčku, A. Stacha, Š. Sviatku, V. Šemmera a Š. Špiaka. Aj ich príčinením sa rozšíril obzor nášho poznania o našich prednárodných dejinách a počiatkoch našej národnej histórie.

V dnešných časoch potrebujeme čoraz viac tolerancie, úcty, svornosti, ústretovosti, zvlášť schopnosti navzájom sa počúvať. Slovenská archeologická spoločnosť pri SAV sa preto bude snažiť vytvárať pre upevňovanie našich potrebných stavovských pút podmienky pre kultivovaný a slobodný dialóg aj prostredníctvom Vašich príspevkov na stránkach nášho Informátora. Bude sa snažiť výraznejšie rozširovať svoj akčný rádius, predovšetkým nasmerovaný do regiónov, pomáhať prebúdzať také aktivity, ktoré budú slúžiť našej vednej disciplíne, a tak možno "starosvetsky", ale aktuálne osvetovo pôsobiť na občanov, aby si chránili "poklady svojej - našej krajiny" vo svojich obciach a mestečkách Slovenska, najmä pred vzmáhajúcimi sa rabovačmi a kupčiarmi s naším kultúrno-historickým (archeologickým) dedičstvom.

Čaká nás dôležitá úloha - legislatívne pomôcť rozvoju našej vednej disciplíny. To znamená pripraviť také legislatívne opatrenia, ktoré budú nielen chrániť archeologické dedičstvo, vzácne, zemou prekryté diela našich generačných prapredkov, ale aj zabezpečiť ich modernú evidenciu, prezentáciu, kultúrno-historické využitie, a dokonca aj sprístupnenie pre experimentálnu archeológiu, tak, ako sa to podarilo na Liptovskej Mare. Dôležitú úlohu musí mať v novej legislatíve zabezpečenie finančných prostriedkov pre záchranné archeologické výskumy, až po vydanie publikácie. To však nemôže byť len úlohou malej skupinky nadšencov, či jednotlivcov z rozličných inštitúcií. Je to úloha pre celú našu nielen vedeckú, ale aj stavovskú, archeologickú komunitu.

Zákon by mal definitívne vyriešiť aj vzťahy medzi Archeologickým ústavom SAV, vysokými školami - univerzitami, múzeami a pamiatkovými organizáciami, najmä v oblasti archeologického bádania, mal by odstrániť monopolizmus, ale aj stanoviť povinnosti a práva štátnej správy a samosprávy. Som presvedčený, že takým by mohol byť Zákon o archeologickej dedičstve v SR, spracovaný v zmysle obsahu Konvencie - Európskeho dohovoru o ochrane archeologickej dedičstva, ktorý jednomyselne schválila NR SR ešte v októbri 1993. Nesmieme zabúdať, že žijeme v dobe, keď práve archeologicke nálezy a náleziská patria k najviac ohrozeným súčasťiam kultúrneho dedičstva a keď územie Slovenska je nielen križovatkou, tranzitným miestom pre drogy, ale tiež priestorom pre nelegálny pohyb so vzácnymi archeologickými nálezmi. Je skutočne už len päť minút pred dvanásťou...

Zbavme sa konečne pocitu, že to dokážu vyriešiť len alarmujúce listy inštitúcií. Pokúsme sa spoločne, každý v rámci svojich možností, prispieť a pomôcť našej vedeckej spoločnosti k riešeniu nielen posledne spomínaného, akútneho problému. Svoje návrhy - milí kolegovia - svoje podnety, ponuky k spolupráci adresujte na výbor Slovenskej archeologickej spoločnosti a, prosím Vás, spoľočne hladajme priaznivcov archeológie všade vokol nás, najmä takých, ktorí sú ochotní a majú možnosti nám pomáhať, podporiť nás. Vyzlečme si dresy a dokážme, že ešte máme v sebe svoju hrđosť, svoju stavovskú, archeologickú česť!

Dušan Čaplovič
predseda SAS

ZA PROFESOROM BOHUSLAVOM NOVOTNÝM (*3. 10. 1921 - †31. 10. 1996)

Počas sviatkov venovaných spomienke na zosnulých zastihla slovenskú archeologickú obec smutná správa. Vo veku 75 rokov, len niekoľko dní po oslave svojich narodenín, dňa 31. októbra 1996 náhle opustil jej rady prof. Bohuslav Novotný, prorektor Trnavskej univerzity.

Rodákovi z Polabce, časti Podébrad, učarila bohatá história jeho kraja, čo ho napokon priviedlo na Karlovu Univerzitu v Prahe. Pri štúdiu archeológie ho spočiatku zaujala predovšetkým problematika mladšej doby kamennnej. Už počas štúdií pôsobil v Muzeu hlavného mesta Prahy, odkiaľ v r. 1952 odišiel na Slovensko. Tu sa podielal na budovaní Archeologickejho ústavu SAV v Nitre. Z Nitry odišiel v roku 1957 prednášať na Filozofickú fakultu v Bratislave, kde sa už predtým, v r. 1956 habilitoval. V roku 1965 bol menovaný mimoriadnym profesorom. Odvtedy až do roku 1987 viedol odbor archeológie. Na univerzitnej pôde však zotrval až do odchodu do dôchodku v r. 1991. Významne sa podielal na výchove niekoľkých generácií slovenských archeológov. Jeho činorodá povaha a povestná pohyblivosť mu však nedovolili ani potom dlho oddychovať. Ešte v tom istom roku odišiel pomáhať budovať Trnavskú univerzitu a v roku 1995 sa stal jej prorektorm.

Počas svojho úspešného života viedol rad dôležitých výskumov, z ktorých spomeňme aspoň odkrytie bohatého germánskeho hrobu v Prahe-Bubenči, dlhodobý systematický výskum na Pohroní v Šarovciach a revízny výskum v Lužiankach. Ako rodákovi z Polabskej nížiny mu učarili dovtedy archeologicky málo známe slovenské velhory. S jeho menom a s Filozofickou fakultou UK v Bratislave je späť dlhoročný výskum vo Veľkom Slavkove, na hradisku Pod lesom, vo Veľkej Lomnici, v Poprade-Matejovciach a tiež prvá zistovacia sezóna výskumu v Spiškom Štvrtku-Myšej hôrke.

Mimoriadne bohatá bola aj publikáčna aktívita prof. B. Novotného, pozostávajúca zo stoviek odborných štúdií, článkov, správ, recenzií a popularizačných príspevkov, v ktorých vidieť postupný presun záujmu od obdobia staršieho praveku k dobe protodejinnej až včasnej dobe dejinnej (doba laténska a rímska). K jeho najvýznamnejším monografiám patria "Najstaršie rolnicke osady na Slovensku" (1954), "Slovensko v mladšej dobe kamennej" (1958), "Počiatky výtvarného prejavu" (1958), "Lužianska skupina a počiatky malovanej keramiky na Slovensku" (1962), "Šarovce" (1976), "Slovom a mečom" (1995) a vrcholom jeho bádatelskej i organizačnej práce je "Encyklopédia archeológie" (1985). Okrem toho v spolupráci s manželkou i s ďalšími archeológmi začal vydávať sériu katalógov zbierok jednotlivých múzeí na Slovensku a zverejnil aj výsledky svojej dlhodobej práce pod Tatrami, napr. "Popradská kotlina v dávnej minulosti" (1991).

V pamäti svojich žiakov (viď príloha - absolventi štúdia) tento významný vedec však ostane predovšetkým láskavým pánom profesorom, niekedy až s neuveriteľnou trpezlivosťou a zmyslom pre humor, ktorý sa svojim nasledovníkom snažil odovzdávať maximum svojej odbornosti, ale aj ľudskosti.

Čest jeho pamiatke!

Z. Farkaš

75 ROKOV FILOZOFICKEJ FAKULTY UK V BRATISLAVE A ARCHEOLÓGIA

V roku 1996 uplynulo 75 rokov od založenia Filozofickej fakulty Univerzity J. A. Komenského v Bratislave.

Dňom 24. októbra 1921 začínalo svoje štúdiá 30 riadnych a 34 mimoriadnych poslucháčov novovytvorenej fakulty. Medzi nimi však ešte nefigurovali študenti archeológie. Ako samostatný študijný odbor sa archeológia zaviedla až v roku 1950.

Habiliatáciou J. Eisnera boli však už v r. 1924 utvorené podmienky pre to, aby mohli poslucháči história absolvovať aj prednášky z archeológie. Špecializáciou na konci štúdia (diplomová práca) mali potom možnosť skončiť ako archeológovia. Pred vojnou sa to stalo iba v troch prípadoch.

J. Eisner bol v r. 1926 poverený vedením Archeologickej seminára a v r. 1929 sa stal profesorom. Pôsobil na fakulte (v škol. r. 1938/39 aj vo funkcií dekana) až do r. 1939, keď pod vplyvom politických udalostí dobrovoľne odišiel do Prahy. Do Bratislavu sa vrátil prednášať už iba ako externista na krátky čas v r. 1947.

Po prof. J. Eisnerovi viedol odbor archeológie na tejto fakulte V. Budinský-Krička, ktorý sa v r. 1939 habilitoval a v r. 1941 bol menovaný profesorom. Od konštituovania sa archeológie ako samostatného študijného odboru však neuplynul ani celý rok a V. Budinský-Krička bol v r. 1951 z politických dôvodov uväznený. Na slobodu bol prepustený v r. 1954 aj vďaka zákrokom J. Eisnera - tedy už akademika. Na pôdu univerzity sa však už nemohol vrátiť.

Vedenie odboru archeológie prevzal J. Dekan, ktorý sa v r. 1952 habilitoval. Určitý čas pôsobil tiež ako dekan fakulty. V tomto období (od r. 1961) začal vychádzať Zborník FFUK - Musaica, kde boli publikované aj príspevky s archeologickej tematikou.

J. Dekana (po jeho odchode do Archeologickej ústavu SAV v Nitre) v r. 1964 vystriedal vo vedení odboru B. Novotný, ktorý pôsobil na fakulte vo funkcií docenta už od r. 1957. Profesorom bol menovaný v r. 1965. Práve jeho zásluhou sa tu vybudovali študijné zbierky a podstatne sa rozšíril knižničný fond (v súčasnosti predstavuje asi 23 000 zväzkov).

Prof. B. Novotný viedol odbor archeológie viac ako dvadsať rokov, t. j. do r. 1987. Zotrval tu však až do svojho penzionovania v r. 1991.

Vedenie odboru v r. 1987 prevzal prof. J. Vladár, ktorý bol až do decembra r. 1989 zároveň dekanom fakulty.

V r. 1990 viedol odbor archeológie E. Krekovič a potom, od r. 1991 prevzala túto funkciu T. Štefanovičová, ktorá bola v r. 1992 menovaná profesorkou.

Spomenúť však treba aj ďalších pracovníkov FFUK pôsobiacich na akademickej pôde a podielajúcich sa na príprave budúcich archeológov - B. Chropovský (1950-1957), M. Novotná (1955-1996), D. Čaplovič (1969), J. Hoššo (1969-1996), E. Krekovič (1971-1996), V. Pavúková (1991-1996), E. Studeníková (od r. 1996).

Odbor archeológie bol na FFUK v Bratislave dlhé obdobie súčasťou niekoľkých katedier (všeobecných dejín, etnografie, dejín umenia, folkloristiky). Samostatná katedra archeológie sa na krátky čas utvorila v r. 1968 - do r. 1970. Potom až v r. 1992 vznikla katedra praveku a včasného stredoveku, neskôr katedra archeológie.

Za 75 rokov svojho trvania odchovala Filozofická fakulta UK v Bratislave veľa archeológov. Tento odbor tu vyštudovalo približne 150 poslucháčov, vrátane niekoľkých zahraničných (Bulharsko, Benin, Etiópia). Dnes sú mnohí z nich vedeckými pracovníkmi, docentmi či profesormi - predovšetkým však bádateľmi, ktorí plnohodnotne zužitkovávajú a ďalej rozvíjajú to, čo im poskytlo ich náročné štúdium.

E. Krekovič

Absolventi štúdia archeológie na FFUK v Bratislave

1947-52: Bárta J., Chropovský B., Kudláček J.

1949-53: Klodner A., Krúdy G.

1950-55: Kolník T., Novotná M., Paulík J.

1951-56: Bánesz L., Janšáková E., Pichlerová M.

1952-57: Bialeková D., Čilinská Z., Dulka J., Habovštiak A., Kuka P.

1953-58: Keller I., Pivovarová (Benkovsky) Z., Schmiedlová (Lamiová) M., Šiška S., Štefanovičová T., Vallašek A., Vladár J.

1954-59: Němejcová (Pavúková) V., Pavúk J., Říhová-Zálešáková (Višňovská) D.

1956-61: Lichardus J., Liptáková Z., Dyttertová (Bunčáková) I.

1958-63: Béreš J., Ruttkay A., Schisslerová (Tóthová) Š., Slaninák M.

1960-65: Korelová (Nešporová) T., Neveová (Remiašová) M., Veliačik L.

1962-67: Fuhrherr V., Jurovská (Egyházi) B., Moravčík J., Sládečková (Klinčoková) K.

1964-69: Čaplovič D., Hoššo J., Kovalčík R. M., Polláková (Demeterová) S., Stegmann F., Zachar L.

1966-71: Holčík Š., Korčeková (Ondrušková) V., Krekovič E., Novák P., Rejholecová M., Romsauer P.

1968-73: Bátora J., Baxa P., Fiala A., Hanuliak V., Mináč V., Nevizánsky G., Ožďáni O., Slivka M.

1970-75: Gašaj D., Hanuliak M., Ižof J., Lompartová (Mácelová) M., Farkašová (Tomčíková) K., Marková K., Mészárosová K., Kujovský R., Olexa L., Snížková (Chybová) H., Snopko L., Šalkovský P., Weber V., Zábojník J.

1973-78: Bahelková (Březinová) G., Buranská (Kuzmová) K., Farkaš Z., Führyová K., Gačková L., Chovanec J., Cheben I., Jurečko P., Kaminská L., Kuzma I., Labuda J., Maarová A., Mikulová D., Rajtár J., Radeva (Bakardžijeva) V. (BLR), Štefanec P., Štukovská (Staššíková) D., Turčan V., Zácsková M.

1976-80: Furnadžiev V. (BLR), Fusek G., Kundera, Makovická Z., Ratimorská P., Stoev R. (BLR), Tóthová (Kaczarová) I., Trgina G., Vajsov I. (BLR), Vlkolinská I., Wiedermann E.

1979-83: Bača R., Bartík J., Elschek K., Galuška L., Holzmannová (Musilová) M., Hromada J., Chytráček M., Jenčová M., Krásny A., Ledényiová (Konečná) K., Lukáčková (Drahošová) V., Mašaryková (Smoligová) D., Merjavá (Strakošová) I., Peška J., Rybáriková M., Ruttkay M., Sakálošová (Ruttkayová) J.

1983-87: Bednár P., Dadaglo E. P. (Benin), Gaža J., Halagan J., Krupa V., Lesák B., Maruniaková M., Novosedlík P., Prášek K., Timková (Ďurišová) M., Varsík V.

1988-92: Bazovský I., Erigele H.-S. (Etiópia), Kaliská E., Katkin S., Magyar L., Malček R., Pavlovičová E., Pliešková S., Resutík B., Ružičková (Katkinová) J., Schmucková M., Strážovská L., Ušiak P.

E. Krekovič

NÁVRH PLÁNU ČINNOSTI SLOVENSKEJ ARCHEOLOGICKEJ SPOLOČNOSTI PRI SAV NA ROK 1997

I. ORGANIZAČNÁ ČINNOSŤ

1. Výbor SAS pri SAV:

- a) Usporiadanie Zjazdu slovenských archeológov '97 v Nitre v spolupráci s Archeologickým ústavom SAV v Nitre (apríl).
- b) Usporiadanie Okrúhleho stola k chronológii praveku, včasnej doby dejinnej a stredoveku v spolupráci s Archeologickým ústavom SAV v Nitre (november).
- c) Zasadnutia Výboru SAS pri SAV najmenej raz štvrtročne.
- d) Zasadnutia redakčných rád Informátora SAS a Suplementu Informátora SAS najmenej dvakrát ročne.

2. Pobočka SAS pri SAV v Kočiciach:

- a) Usporiadanie odborného podujatia pri príležitosti životného jubilea dr. Pollu v spolupráci s viačerími inštitúciami východoslovenského regiónu (apríl).
- b) Prednášková činnosť.

3. Legislatívna komisia:

Vypracovanie zásad k Zákonom o archeologickom dedičstve.

4. Komisia Limes Romanus:

Usporiadanie cyklu prednášok o doterajších výsledkoch a o aktuálnych otázkach bádania.

5. Etno-archeologická komisia:

Usporiadanie jednodňového odborného seminára.

II. VEDECKOVÝSKUMNÁ A EDIČNÁ ČINNOSŤ

1. Vydanie Informátora SAS pri SAV (VIII/1-2, 1997).
2. Vydanie Suplementu Informátora SAS pri SAV, č. 5 (Hunka, J.: Katalóg mincí II).
3. Vydanie Bibliografie AVANS-u za roky 1983-1993 v spolupráci s Archeologickým ústavom SAV v Nitre (zostavovateľ O. Ožďáni).
4. Vydanie Bibliografie Slovenskej archeológie za roky 1989-1990 v spolupráci s Archeologickým ústavom SAV v Nitre (zostavovateľka H. Mačalová).

III. PREDNÁŠKOVÁ ČINNOSŤ

1. Prednášky v rámci Zjazdu slovenských archeológov '97 a Okrúhleho stola k chronológii.
2. Prednášky v rámci vedecko-popularizačnej a osvetovej činnosti SAS.

IV. MEDZINÁRODNÁ SPOLUPRÁCA

1. Prednášky zahraničných bádateľov.
2. Spolupráca s partnerskými vedeckými spoločnosťami (Česká archeologická společnost - Sdružení archeologů Čech, Moravy a Slezska; Magyar Régészeti és Művészettörténeti Társulat; Archaeologische Gesellschaft Steiermark; Slovinská archeologická spoločnosť).

NADÁCIA ANTONA TOČÍKA

Na nadáciu prvého riaditeľa Archeologickej ústavu SAV v Nitre, zriadenú na podporu publikovania výsledkov archeologickej výskumu na Slovensku, prispeli:

Točíková E., Točíková A., Točík J., Točík A., Kianičková K., Šiška S., Kolníková E., Kolník T., Šišková A., Bublová E., Nieburowá B., Nieburowá N., Nevizánsky G., Lamiová M., Vondráková M., Vladár J., Rajtár J., Bialeková D., Predaj separátov a i., Archeologický ústav SAV., Polák O., Točík V., Polák J., Nákladná automobilová doprava, a. s. Nitra, Korený R., Šidlová T., Benkovský Z., Žiláková M. s dcérmi.

K 30. novembru 1996 je na nadačnom fonde 74 878,60 Sk. Všetkým prispievateľom srdečne ďakujeme.

Správna rada Nadácie Antona Točíka prosí ďalších priaznivcov archeologickej výskumu na Slovensku o príspevky, ktorými by sa v čo najkratšom čase dosiahla základná čiastka 100 000,- Sk, podmieňujúca podla nového zákona oprávnenosť nadácie. Pripomíname, že členstvo v nadácii vzniká vkladom jednotlivca (najmenej 300,- Sk) alebo inštitúcie (najmenej 5 000,- Sk), ktorý sa môže zaslať na účet: Nadácia A. Točíka č. 142245-169/0900 v Slovenskej sporiteľni, a. s. v Nitre.

Správna rada

KONFERENCIE, SYMPÓZIA, SEMINÁRE, PRACOVNÉ STRETNUTIA, VÝSTAVY, EXKURZIE

Dni Nitry v Budapešti. V letných mesiacoch roku 1996 usporiadal Slovenský kultúrny inštitút pri slovenskom velvyslanectve v Budapešti sériu podujatí, v rámci ktorých sa obyvateľom maďarskej metropoly predstavili najväčšie slovenské mestá.

V rámci "Dní Nitry" v Budapešti, prebiehajúcich od 25. júna do 31. júla 1996, sa vo výstavných priestoroch Slovenského inštitútu prezentovala história i súčasnosť Nitry. Formou archeologickej výstavy sa predstavila praveká až novoveká Nitra. Archeologicke pamiatky z mesta a blízkeho okolia z mladšej doby kamennej až do 17. stor., terénné zábery, ako i reprodukcie dôležitých písomných prameňov vytvorili pôsobivý celok. Steny výstavnej siene zdobili 16 nitrianskych vedút, hodnotných historicko-umeleckých dokumentov mesta zo 17.-20. stor. Historickú časť výstavy uzatvárali olejomalby a grafiky z 19. a 20. stor., zobrazujúce všedné i sviatočné dni obyvateľov Nitry. Medzi nimi dominovali diela Schurmana.

Archeologicko-historickú časť výstavy pripravilo i zrealizovalo Ponitrianske múzeum v spolupráci s Agrokomplexom-výstavníctvom a Nitrianskou štátnej galériou. Koordinátorom podujatia bol MsÚ v Nitre a hlavným sponzorom Agrokomplex-výstavníctvo v Nitre.

J. Ruttkayová

Stretnutie v Košiciach. V rámci spolupráce slovenskej a maďarskej archeologickej spoločnosti pri spracovávaní problematiky osídlenia Karpatskej kotliny v praveku a vo včasnej dobe dejinnej, navštívilo v dňoch 22.-24. 8. 1996 Košice a okolie 81 členov Maďarskej archeologickej a umeleckohistorickej spoločnosti.

Dňa 22. 8. 1996 sa v sobášnej sieni radnice v mestskej časti Košice-Staré mesto uskutočnil seminár za účasti hostí z Maďarska, členov SAS, členov Dejepisného spolku z Košíc a ďalších záujemcov - spolu vyše 120 účastníkov. Pripomienuli si 150. výročie putovnej konferencie uhorských lekárov a prírodrovedcov, ktorá sa uskutočnila v Košiciach a v Prešove. Na nej sa vtedy položili základy štátom organizovanej pamiatkovej ochrany. Košický rodák Imrich Henszlmann tu prvýkrát vyslovil myšlienku o založení múzea v Košiciach. Neskôr sa stal jeho spoluzakladateľom a podporovateľom. Bol známy aj ako archeológ. Prvý opísal nález kniežacieho hrobu z doby rímskej z Ostrovian.

Na seminári odznelo 7 referátov venovaných ústrednej problematike. Referenti hovorili v slovenskom aj v maďarskom jazyku. Účastníci mali k dispozícii preklady textov. Akcia sa realizovala za účasti predstaviteľov mestskej časti Košice-Staré mesto, ktorí poskytli nielen priestory, ale pripravili aj príjemné posedenie pre všetkých účastníkov.

Súčasťou seminára bola aj návšteva archeologickej, historickej a numizmatickej expozície Východoslovenského múzea, dómu a pamäti hodnotí Mestskej pamiatkovej rezervácie v Košiciach. Posledný deň tohto podujatia patril obhlidke Prešova - dómu, synagógy a starého mesta. Popoludnie trávili účastníci v premonštrátskom kláštore a v novoreštaurovanom kostole v Jasove, ako aj v kostole so stredovekými freskami v Čečejovciach.

Na organizácii stretnutia sa okrem pracovníkov Výskumného pracovného strediska AÚ SAV v Košiciach podielali aj kolegovia z Východoslovenského múzea, resp. z Regionálneho strediska Pamiatkového ústavu v Košiciach. O jeho priebehu informoval rozhlas, televízia a noviny.

M. Lamiiová

Exkurzia učiteľov dejepisu. Pravidelne raz v roku uskutočňuje Hornonitrianske múzeum v Prievidzi pre učiteľov dejepisu a výtvarnej výchovy seminár a exkurziu so zameraním na archeologicke pamiatky v regióne hornej Nitry. V roku 1996 to bola celodenná exkurzia venovaná lokalitám Vyšehrad, Nitrianske Pravno, Poruba, Bojnice, Diviaky nad Nitricou, Nováky, Podhradie, Zemianske Kostolany a Prievidza. Učitelia sa zoznámili s hradiskami, hradmi, románskymi a gotickými kostolmi, so stredovekými mestskými útvarmi a zemianskymi kúriami v okrese Prievidza. Navštívili aj Národné kultúrne pamiatky v Bojniciach a Porube. Seminár pripravila a účastníkov exkurzie sprevádzala M. Remiašová.

Pre rok 1997 Hornonitrianske múzeum pripravuje pre učiteľov i pre odbornú verejnosť prednášku spojenú s besedou na tému "Egypské pamiatky v zbierkach múzea". Prednášať bude J. Hudec, egyptológ zo Slovenskej akadémie vied v Bratislave. Súčasťou prednášky bude aj výstavka zbierkových predmetov. Na apríl 1997 pripravuje M. Remiašová seminár k problematike pravekej a slovanskej keramiky, jej výroby, ornamentiky, výzdoby a odlišností v jednotlivých obdobiach.

Výstava "Pamiatky dávnoveku". Pri príležitosti Dňa Európskeho kultúrneho dedičstva bola v Hornonitrianskom múzeu v Prievidzi sprístupnená dňa 11. 9. 1996 výstava pod názvom "Pamiatky dávnoveku". Výstava bola zameraná na výskumnú činnosť archeológov na hornej Nitre. Zároveň prezentovala prierez i súčasný stav bádania v tomto regióne s dôrazom na významné objavy. Výstava venovala pozornosť i spolupráci múzea s AÚ SAV v Nitre, jeho podielu na výskumnej činnosti. Pri tejto príležitosti bola zhodnotená i 30-ročná výskumná práca M. Remiašovej na hornej Nitre.

M. Remiašová

Slovanské vklady do fantastiky európskeho umenia je názov vedeckej konferencie, ktorú usporiadala dňa 13. 9. 1996 Nitrianska štátна galéria za finančnej podpory Mestského fondu kultúry Pro Nitria pri príležitosti Dňa európskeho kultúrneho dedičstva. Program vedeckej konferencie bol rozdelený na sekciu historicko-archeologickú, literárnej vedy a knižnej kultúry a umenovedy. V prvej sekcií odzneli okrem iných aj referáty T. Kolníka: "Genéza ikonografie a symboliky štátneho znaku SR" a E. Kolníkovej: "Bratislavské keltské mince - unikum európskeho neskorolaténskeho výtvarného umenia (1. storočie pred Kristom)".

G. Březinová

Výroba zlata a striebra, skúšobníctvo. Pod týmto názvom sa v zariadení Technickej univerzity v Herlanoch pri Košiciach v dňoch 17.-19. 9. 1996 uskutočnilo sympózium, venované rozšíreniu poznatkov o minulosti výroby a spracovania zlata a striebra, ako aj o uplatňovaní skúšobníctva na území Slovenska. Podujatie zorganizovali: Katedra neželeznych kovov Hutníckej fakulty Technickej univerzity Košice, Historický ústav SAV Bratislava a Slovenská hutnícka spoločnosť Košice. K prednáškam, ktoré by mohli zaujať archeologickú obec, patria: "Skúšobníctvo v službách baníctva a hutníctva" (O. Tomeček); "Skúšobníctvo v diele G. Agricola a L. Erckera" (G. Kunhalmi); "Z dejín úpravy rúd v Kremnici" (M. Hock); "Odstriebrovanie čiernej medi" (M. Skladaný); "História spracovania drahých kovov v kremnickej mincovni" (P. Zoričák); "História mincovne v Kremnici" (P. Zoričák); "Prínos archeológie ku skúšobníctvu drahých kovov" (J. Labuda). Je potešiteľné, že organizátori vydali už v októbri 1996 zborník prednášok z tohto sympózia.

J. Labuda

XXVIII. Konferencia archeológie stredoveku. V dňoch 23.-26. septembra 1996 sa konalo ďalšie, v poradí už 28. vedecké podujatie vyše osemdesiatky odborníkov z archeologických, historických a muzeálnych pracovísk, ako aj z rôznych inštitúcií ochrany pamiatok, zaobrájúcich sa obdobím stredoveku. Organizátorom podujatia bol Archeologický ústav SAV so sídlom v Nitre.

Okrem bádateľov zo Slovenska sa na konferencii zúčastnili aj kolegovia z Českej republiky. Týmto sa potvrdzuje, že úzke vzájomné kontakty na vedeckej úrovni z minulosti je potrebné udržiať i ďalej. Pracovníci z Polska a Rakúska dodali akcii úplnejši stredoeurópsky rozmer.

Počet dosiaľ realizovaných konferencií prezrádza, že každoročné opakovanie sa akcií tohto druhu podmieňuje ich prínos. V plnej miere sa na nich využíva možnosť hodnotiť dosiahnutú úroveň výskumu v tažiskových okruhoch stredovekej archeológie, operatívne predkladať a riešiť najnovšie výsledky terénneho i teoretického výskumu. Inak to nebolo ani na tohtoročnom podujatí, ktorého nosnou tému bolo stredoveké mesto a jeho postavenie v kultúrno-historickom vývoji krajin stredoeurópskeho priestoru. Táto téma bola dopĺňaná ďalšími, úzko previazanými tematickými okruhmi.

Podujatie vyplnilo tri pracovné dni, počas ktorých odznelo takmer päťdesiat referátov. V rámci večerného bloku panelovej diskusie prezentovalo svoje výsledky desať odborníkov. Počas celodennej exkurzie účastníci navštívili významné historické lokality a objekty stredoslovenského regiónu (Zvolen-Pustý hrad, Zvolenský zámok, Kremnica). Výsledky celého podujatia sa zhodnotili v úvode spoločenského večera, kde účastníci obdržali pozvánku na budúcočinnú konferenciu, ktorú organizujú pracovníci Prachatického múzea.

M. Hanuliak

15. (4. medzinárodné) pracovné stretnutie bádateľov neolitu a eneolitu z Českej a Slovenskej republiky, Rakúska a Nemeckej spolkovej republiky sa uskutočnilo v dňoch 24.-26. septembra 1996 v Sovíne, nedaleko Boršíc pri Buchloviaciach. Usporiadateľom bola Sekcia pre neolit a eneolit Moravy a Sliezsku pri ČAS. Samotnú organizáciu a prípravu seminára prevzal PhDr. Jiří Pavelčík, CSc. (Slovácke muzeum Uherské Hradiště). Nosnou tému seminára bola "Problematika mladšej a neskorej doby kamennej a počiatky doby bronzovej na východnej a juhovýchodnej Morave vo vzťahu k Považiu a toku Dudváhu". Celkovo odznelo 21 prednášok, ktoré sa vo velkej miere zamerali na oboznámenie účastníkov s výsledkami terénnej činnosti pri záchranných výskumoch, nechýbali však ani referáty zamerané na teoretické zhodnotenie špecifických otázok. Slovenskí archeológovia prezentovali svoju prácu desiatimi príspevkami: "Hroby zvierat v sídliskových objektoch badenskej kultúry v Jelšovciach" (J. Bátor); "K niektorým problémom záveru starého eneolitu na JZ Slovensku" (Z. Farkaš); "Neoliticke pece a ich archeologická a archeobotanická interpretácia" (E. Hajnalová - I. Cheben); "Nepublikovaný eneolitický materiál zo zbierky S. Janšáka" (K. Marková); "Slovenské Pravno - sídlisko lengyelskej kultúry. Príspevok k počiatkom metalurgie" (G. Nevizánsky); "Nové nálezy bolerázskej skupiny na JZ Slovensku" (O. Ožďáni); "Správa o výskume lengyelskej osady v Žlkovciach" (J. Pavúk); "Rondel lengyelskej kultúry v Ružindole-Borovej" (V. Pavúková); "Obsidián v prostredí spoločenstiev doby kamennej na strednom a západnom Slovensku" (S. Šiška); "Nové poznatky o pohrebnom ríte kultúry Kosihy-Čaka na Slovensku" (J. Vladár).

V rámci seminárov sa stalo pomaly už tradíciou zaradenie exkurzie po najvýznamnejších náleziskách, ktoré sa nachádzajú v blízkosti miesta podujatia. Účastníci mali možnosť absolvoovať nasledovnú trasu: Sady-Derfle - Kunovice - Veletiny - Hradčovice - Havřice - Uherský Brod-Kyčkov a Odjatá - Bánov - Rudimov - Bojkovice.

Najbližšie stretnutie sekcie pre výskum neolitu a eneolitu sa uskutoční na budúci rok vo východných Čechách. Na jeho usporiadanie sa podujali kolegovia Východočeského muzea v Hradci Královom.

I. Cheben

"Frühmittelalterlicher Burgenbau in Mittel- und Osteuropa" Nitra 8.-10. October 1996 - medzinárodné sympózium, ktoré usporiadal Archeologický ústav SAV v Nitre a Seminar für Vor- und Frühgeschichte der Johann Wolfgang Goethe-Universität Frankfurt am Main, sa konalo za účasti vyše štyridsiatich odborníkov z viacerých krajin Európy (Slovensko, Česko, Poľsko, Maďarsko, Rakúsko, Nemecko, Dánsko, Ukrajina). Ústrednou tému bola otázka datovania, resp. predatovania

niektorých hradísk z 8.-11. stor., najmä za pomoci dendrochronológie. Ďalšou z tém bola stavebná technika (všeobecné a špecifické črty) a funkčnosť hradísk v jednotlivých etapách vývoja. Zo symózia, ktorým sa otvára séria plánovaných ďalších medzinárodných stretnutí odborníkov k tejto problematike, bude v roku 1997 vydaný zborník referátov.

D. Bialeková

Stretnutie predstaviteľov numizmatických komisií strednej Európy v Nitre. Začiatkom 90. rokov navrhli zástupcovia polskej numizmatickej obce, aby sa každoročne uskutočňovali pracovné stretnutia predstaviteľov numizmatických komisií zo strednej Európy. Ich cieľom mala byť prezentácia výsledkov numizmatického bádania a koordinácia ďalšej práce v oblasti výskumu peňažných dejín. Prvé stretnutie bolo v r. 1994 vo Varšave. Jeho organizátorom bol prof. Stanislaw Suchodolski. Za slovenskú Komisiu pre numizmatiku pri Vedeckom kolégium SAV pre historické vedy sa ho zúčastnila jej predsedníčka dr. Eva Kolníková. V r. 1996 sa uskutočnilo druhé stretnutie zástupcov jednotlivých komisií. Zorganizovala ho Komisia pre numizmatiku v spolupráci s Archeologickým ústavom SAV v Nitre, ktorý poskytol na rokovanie svoju konferenčnú miestnosť. Zasadnutie sa uskutočnilo v dňoch 22.-24. októbra. Okrem predstaviteľov Numizmatickej komisie dr. Evy Kolníkovej a dr. Jána Hunku, sa ho zúčastnili prof. Stanislaw Suchodolski (za Poľsko), dr. Eduard Šimek a prof. Jiří Sejbal (za Čechy), dr. Melinda Torbágyi (za Maďarsko), dr. Franziska Schmidt (za Rakúsko). Zasadnutia sa zúčastnilo aj 25 pracovníkov rôznych slovenských múzeí, predstavitelia Slovenskej numizmatickej spoločnosti, Ekonomickej univerzity v Bratislave a Národnej banky Slovenska.

Dňa 22. 10. 1996 zástupcovia jednotlivých národných komisií prednesli referány, v ktorých informovali o najnovších výsledkoch výskumu peňažných dejín strednej Európy, o zaujímavých náleزوch mincí a ich prínose do spoznávania menového vývoja. Svoje výstupenia dokumentovali početnými obrazovými materiálmi, ako aj najnovšou knižnou produkciou. Debatovalo sa tiež o postavení numizmatických komisií v organizačnej štruktúre jednotlivých akadémíí vied, o možnostiach finančného zabezpečenia účasti na sympóziach a kongresoch (najbližší bude v r. 1997 v Berlíne), o vydávaní numizmatických periodík (Wiadomości numizmatyczne, Numismatický zborník, Folia numismatica, Numismatische Zeitschrift, Numizmatikai Közlöny, Slovenská numizmatika), resp. iných publikácií, ako aj o cieloch, ktoré sa majú v rámci jednotlivých štátov v najbližšej dobe dosiahnuť (v rámci Slovenska napr. publikovanie kníh z edícii Pramene k dejinám kremnickej mincovne, Numizmatické zbierky slovenských múzeí a Encyklopédie slovenskej numizmatiky). Účastníci stretnutia mali možnosť zoznámiť sa aj s expozíciami niektorých múzeí a galérií, napr. v Bratislave (Slovenské národné múzeum, Mestské múzeum, klenotnica Archeologickeho múzea SNM), v Kremnici (Múzeum mincí a medailí), v Nitre (Nitrianske múzeum, Polnohospodárske múzeum, Galéria F. Studeného). Pracovné stretnutie predstaviteľov numizmatických komisií zo strednej Európy bolo prínosné z viacerých hľadísk. Medzinárodným delegátom umožnilo oboznámiť sa so systémom numizmatickej práce na Slovensku a s najnovšimi dosiahnutými výsledkami, ako aj spoznať najvýznamnejšie časti kultúrneho bohatstva nášho štátu. Pre slovenskú stranu stretnutie prinieslo nielen oboznámenie sa s novými aktivitami našich susedov, ale aj utuženie odborných kontaktov. Do knižnice Komisie pre numizmatiku sa získalo viacero kvalitných numizmatických publikácií (napr. popis nálezu šperkov a mincí z polovice 14. stor. zo Srídy Slaskej, dielo L. Huszára o mincovníctve v Sedmohradsku počas 16.-18. stor. a pod.). Jedným z prínosov je tiež možnosť štúdia starých nále佐v mincí zo Slovenska, dnes uložených v depozitoch Maďarského národného múzea v Budapešti, Národného múzea v Prahe, Uměleckohistorického múzea vo Viedni a pod. Bude to jedinečná príležitosť konečne spoznať viacero desaťročí nepublikované súbory antických až novovekých mincí zo Slovenska. Obohatí sa tým historický výskum našich národných dejín. Veríme, že pracovné stretnutia predstaviteľov numizmatických komisií zo strednej Európy budú pokračovať aj naďalej. Sú ideálnou možnosťou rozvoja doterajšej spolupráce a výmeny odborných poznatkov. V neposlednom rade to však závisí od organizačných a finančných možností jednotlivých štátov.

Ján Hunka

Medzinárodné sympózium bádateľov z desiatich krajín "Das Traisental und seine Nachbarn in der Bronzezeit" sa uskutočnilo v dňoch 23.-26. októbra 1996 v Herzogenburgu (Rakúsko). Podujatie zorganizovala Rakúska spoločnosť pre pravek a včasné dobu dejinnú. Sympózium bolo jedným z radu podujatí v rámci cyklu Archeologické dedičstvo: "Doba bronzová. Prvý zlatý vek Európy."

Celkovo tu odznelo 30 referátov zameraných prevažne na problematiku staršej a strednej doby bronzovej v Podunajskej, najmä vo vzťahoch k lokalitám z údolia rieky Traisen. Ústrednej téme sympózia sa venovali aj 3 referáty účastníkov zo Slovenska (M. Novotná, J. Bátora, K. Marková). Súčasťou tohto medzinárodného stretnutia bádateľov bola exkurzia do oblasti Dolného Rakúska a južnej Moravy.

K. Marková - J. Bátora

Konferencia o A. Kmetovi v Prenčove - november 1996. Podujatie pripravil Obecný úrad v Prenčove v spolupráci s Maticou slovenskou a Muzeálnou slovenskou spoločnosťou v Martine. Na konferencii odzneli viaceré referáty týkajúce sa života a práce A. Kmeťa, jasne odzrkadlujúce jeho životné prieniky (Š. Baranovič, E. Králiková, K. Škovierová, J. Labuda, L. Jasenák, J. Steffek). V závere konferencie si účastníci prezreli interiér Pamätnej izby A. Kmety pri prenčovskej fare, zriadenej v r. 1991, v ktorej sú zastúpené aj archeologické nálezy zo Sitna (keramika, pracovné nástroje z praveku a stredoveku).

J. Labuda

Exkurzia do Maďarska. Dňa 27. novembra 1996 usporiadala Slovenská archeologická spoločnosť pri SAV jednodňovú odbornú exkurziu do Budapešti, na ktorej sa zúčastnilo 41 členov SAS. Cielom podujatia bolo navštíviť jubilejnú výstavu "Starí Maďari v Karpatskej kotline", inštalovanú v Maďarskom národnom múzeu (Magyar Nemzeti Múzeum). Po spoločnej prehliadke tematicky usporiadaných, a po výtvarnej stránke pôsobivo vystavených archeologickej nálezov si účastníci mohli individuálne prezrieť aj renovovanú stálu expozíciu múzea, venovanú historickému vývoju na území dnešného Maďarska od stredoveku až po nedávnu minulosť. O dobrú organizačnú i odbornú úroveň tohto podujatia sa postarali maďarskí kolegovia dr. Tibor Kovács, dr. László Révész a dr. Mária Wolfová, ktorým i touto cestou srdečne ďakujeme za príjemné a užitočné strávené chvíle v predvianočnej Budapešti.

K. Kuzmová

NOVÉ PUBLIKÁCIE

BUJNA, J. - BÁTORA, J. - ČILINSKÁ, Z. - KUZMOVÁ, K. - REJHOLCOVÁ, M. - ŽEZRÁK, P.: ŠPERK A SÚČASŤI ODEVU. Terminológia archeologickej hmotnej kultúry na Slovensku III. Vydal Archeologický ústav SAV Nitra v spolupráci so Slovenskou archeologickej spoločnosťou. Nitra 1996, 149 s., text v angličtine (preklad E. Gromová), vo francúzštine (preklad H. Zábojníková) a v nemčine (preklad S. Stegmann-Rajtár).

SOUKOPOVÁ VĚRA: POČÁTKY ZÁPADOSLOVANSKÉHO HUTNICTVÍ ŽELEZA VE SVĚTLE PRAMENŮ Z MORAVY. Brno 1995. Studie Archeologického ústavu Akademie věd v Brně, roč. XV, svazek 1, 124 s., 23 tab.

STUCHLÍK, S. - STUCHLÍKOVÁ, J.: PRAVĚKÁ POHŘEBIŠTĚ V MORAVSKÉ NOVÉ VSI-HRUŠKÁCH. Brno 1996. Studie Archeologického ústavu Akademie věd v Brně, ročník XVI, sv. 1, 216 s. 50 obr., 16 fotografických tabuliek, 2 skladacie tabulky.

FRÜHMITTELALTERLICHE MACHTZENTREN IN MITTEUROPA. MEHRJÄHRIGE GRABUNGEN UND IHRE AUSWERTUNG. Symposium Mikulčice, 5.-9. September 1994. Brno 1996. Spisy Archeologického ústavu AV ČR Brno 1996, herausgegeben Čeněk Staňa - Lumír Polaček.

ŠTUDIJNÉ ZVESTI AÚ SAV. 32. Nitra 1996, 216. s., 76 obr. Vydal Archeologický ústav SAV v Nitre.

Obsah: Kaminská, L. - Javorský, F.: Drobnotvará štiepaná kamenná industria zo Smižian. Březinová, G. - Illášová, L. - Wiedermann, E.: K otázke vzťahu osídleria a prírodných pomerov neolitu v povodí Nitry. Kuzma, I.: Archeologické náleziská v katastri obce Mužla. Roth, P.: Výsledky prieskumu v okrese Stará Lubovňa v rokoch 1992-1994. Wiedermann, E.: Mladoe-neolitické osídlenie strednej Nitry v prírodnom prostredí epiatlantika. Prostredník, J.: Příspěvek k poznání chamské kultury. Rulf, J.: Problematika pohřbů na sídlištích v českomoravském pravěku. Furmanek, V.: Našli sa v Detve pamiatky otomanskej kultúry? Hajnalová, E.: Archeobotanické nálezy z Nižnej Myšle. Březinová, G.: Laténske sídlisko v Šali-Veči v okrese Galanta. Čilinská, Z.: Avari v karpatskej kotlinе (história, kultúra, interetnické vzťahy). Hanuliak, M.: K problematike staršej etapy dejín Banskej Štiavnice. Hanuliak, M.: Stredoveké nálezy z Ilje a ich význam. Hunka, J.: Počítacie žetóny objavené počas archeologických výskumov na Slovensku. Krekovič, E.: Rozhovor s Colinom Renfrewom.

Redakcia

SLOVENSKÁ NUMIZMATIKA XIV. Nitra 1996, 306 strán, obrázky a mapy v texte (editor E. Kolníková). Komisia pre numizmatiku pri Vedeckom kolégii SAV pre historické vedy v Bratislave v spolupráci s Archeologickým ústavom SAV v Nitre zabezpečila vydanie 14. ročníka periodika Slovenská numizmatika. Jeho obsah je nasledovný: Kolníková, E.: Norische Münzen im Oppidum Bratislava und in seinem Hinterland. Hunka, J.: Mincovníctvo uhorských vojvodov v druhej polovici 11. storočia. Hunka, J.: Hromadný nález uhorských brakteátov z Rišňoviec (Príspevok k hospodárskym pomerom na území Slovenska koncom 12. a v prvej pol. 13. storočia). Oslanský, F.: Desiatky pápežskej kúrie a hodnota cirkevných majetkov na Slovensku v stredoveku. Hunka, J.: Vplyv rakúskych mincí na peňažné pomery stredovekého Slovenska (12.-15. stor.). Bovan, M.: Kremnické denáre Ľudovíta II. (moneta antiqua) z nálezu v Hrkviach. Šustek, Z.: Otázka autorstva československých bankovkových kolkov v hodnote 10 halierov a 1 koruna z roku 1919. Šustek, Z.: Prehľad spôsobov znehodnocovania falošných československých bankovkových kolkov z roku 1919. Kopejtko, K.: Medaile Slovenské akademie vied. V časti Nálezy sú publikované ojedinelé nálezy keltských mincí z Bratislavu (M. Musilová a B. Lesák), Bratislavu-Rače (A. Fiala), južného Záhoria (K. Elschek a E. Kolníková) a z Malaciek (M. Kamhalová), rímskych mincí z Bratislavu-Devínskej Novej Vsi a Zohora (K. Elschek), Malaciek, Smolenic a Sučian (E. Minarovičová), Rusoviec (V. Varsik). Je tu spomenutý aj súbor stredovekých mincí zo Smoleníc (E. Minarovičová) a depaty platidiel zo 14.-začiatku 20. stor. z Bardejova, Bukovej, Nitrianskych Hrnčiaroviec, zo Sereď, Spišskej Belej a Vyšehradu (A. Fiala, F. Gutek, J. Hunka, E. Minarovičová). V časti Personálie sú príspevky k životným jubileám E. Kolníkovej, E. Minarovičovej, K. Zozulákovej a E. Šimka, ale aj priblíženie aktivít E. Nohejlovej-Prátovej a E. Petácha. V časti Kronika sú zhodnotené viaceré numizmatické expozície, ako aj článok A. Fialu o formovaní numizmatickej zbierky v Mestskom múzeu v Bratislave. Okrem spomenutých štúdií a článkov sa v Slovenskej numizmatike č. 14 nachádzajú viaceré recenzie a bibliografia prác slovenských numizmatikov v r. 1992-1994. Hodnota publikácie je 100 Sk + 20 Sk poštovné, poistné a balné, objednávky vybavuje Komisia pre numizmatiku pri VK SAV pre HV. Uvedená suma bude daná v prospech Nadácie pre výskum dejín peňazí na Slovensku.

J. Hunka

GERULATA I. Herausgegeben von Kuzmová K., Rajtár J. Archeologický ústav SAV Nitra, 1996, 252 s., 23 obr., 66 tab. Obsah: Pichlerová, M.: Vorwort. Varsik, V.: Archäologische Topographie des antiken Gerulata. Gabler, D. - Pichlerová, M.: Terra sigillata von Gerulata. Dekan, J. - Kuzmová, K.: Terra sigillata in Rusovce-Bergl. Reperta annis 1964-1969. In memoriam Prof. Ing. Alfréd Piffl. Krekovič, E.: Terra sigillata aus Grabungen und Lesefunden in Rusovce-Bergl und seiner nächsten Umgebung (1976-1978). Varsik, V. - Kuzmová, K. - Schmidlová, J.: Archäologische Untersuchungen bei der Bautätigkeit in Rusovce. Hošek, R.: Zwei neugefundene Inschriften aus Gerulata.

Redakcia

JUBILEÁ

Srdečne blahoželáme členom Slovenskej archeologickej spoločnosti pri SAV, ktorí sa v prvom polroku 1997 dožívajú svojho životného jubilea. Prajeme im zdravie, úspechy v práci a životnú pohodu.

85 rokov

Ing. Ladislav Kiefer (nar. 14. 6. 1912 v Kežmarku). Patrí k neúnavným archeológom amatérom. Od ranej mladosti sa venuje prieskumnej činnosti v Kežmarku a v blízkom okoli. Spolupracoval s archeológmi na viacerých terénnych výskumoch. Je spoluautorom niekolkých archeologickej odborných príspevkov. Jeho bohatá zbierka s podrobnej kresbovou dokumentáciou je dokladom o serióznom prístupe k spracovaniu získaných archeologickej poznatkov. Hlavný záujem jubilanta patrí sledovaniu osídlenia v dobe laténskej, rímskej a v období stredoveku.

80 rokov

PhDr. Belo Polla (nar. 12. 4. 1917 v Humennom). Jubilant je výraznou osobnosťou slovenskej archeológie. Je vlastne priekopníkom a budovateľom modernej archeológie stredoveku. Po ukončení gymnázia v Michalovciach v r. 1937-42 pokračoval v štúdiu na Filozofickej fakulte UK v Bratislave, v odbore slovenský jazyk a história. Potreby historiografie ho zaviedli najskôr na pracovisko historického ústavu SAV a potom do Matice slovenskej. Po nástupe na pracovisko pobočky AÚ SAV v Košiciach sa preorientoval na novú problematiku: metódy archeologicko-historického bádania. Sledoval osídlenie na viacerých východoslovenských lokalitách. Z Košíc odišiel pracovať do Archeologickejho ústavu SAV v Nitre a neskôr do SNM v Bratislave, kde sa podielal na viacerých výskumoch. Obdivuhodná aktivita a veľký vedecký prínos v oblasti historiografie a historickej archeológie sa odrazili v organizačnom úsilí nielen pri príprave a organizovaní výskumov, ale aj pri zakladaní a budovaní nových oddelení historickej archeológie v AÚ SAV a v SNM. Bol tajomníkom a dlhorčným členom výboru SAS pri SAV.

65 rokov

PhDr. Titus Kolník, DrSc. (Nar. 1. 1. 1932 v Hrachovišti). Po ukončení štúdia archeológie a národopisu na Filozofickej fakulte UK v Bratislave začal pracovať v Archeologicom ústave SAV v Nitre, kde pracuje dodnes. Najmä v 50. a 60. rokoch sa intenzívne venoval systematickej terénnej práci, pričom odkryl viaceré sídliská i pohrebiská z doby rímskej. V bádaní o dobe rímskej spočíva aj ľažisko jeho vedeckej činnosti. V rámci tej sa venoval predovšetkým otázkam chronológie, rímsko-germánskym vzťahom v predpolí limitu i osobitostiam umeleckého prejavu. Je autorom početných článkov, štúdií a monografií, ako aj vedecko-popularizačných prác. Bol organizátorom mnohých úspešných vedeckých podujatí. V rokoch 1953-1963 pracoval ako tajomník SAS pri SAV. V súčasnosti je hlavným redaktorom časopisu Slovenská archeológia.

PhDr. Ladislav Bánesz, DrSc. (nar. 22. 1. 1932 v Silici). Po absolvovaní Filozofickej fakulty UK v Bratislave (r. 1956) sa zapojil do záchrannej činnosti Východoslovenskej archeologickej expedície. Vo svojej vedeckej práci zostal verný východnému Slovensku, predovšetkým výskumu jeho paleolitického osídlenia. Odkryl mnohé významné náleziská z tohto obdobia a na základe nálezov vypracoval medzinárodne uznávanú chronológiu aurignaciénu. Svoju špecializáciu prehľboval aktívnou účasťou na vedeckých konferenciach i študijných pobytov. Výsledky svojho dlhoročného bádania priebežne publikuje v odbornej tlači.

Prom. hist. Richar M. Kovalčík (nar. 27. 1. 1932 v Spišskej Belej). Štúdium archeológie ukončil na Filozofickej fakulte UK v Bratislave. Dlhodobo pôsobil ako riaditeľ Múzea v Poprade. Svojou prieskumnou a výskumnou činnosťou prispel k obohateniu poznatkov o Spiši. V spolupráci s Katedrou histórie a archeológie FF UK v Bratislave sa podielal na niekolkoročných výskumoch v oblasti Tatier, takže bol v kontakte s viacerými generáciami archeológov.

PhDr. Anton Habovštiak, CSc. (nar. 9. mája 1932 v obci Krivá na Orave). Po skončení štúdia na Filozofickej fakulte UK v Bratislave pôsobil od r. 1957 do r. 1969 v Archeologickom ústave v Nitre. V r. 1969 sa stal riaditeľom Archeologického ústavu SNM a od r. 1977 bol riaditeľom SNM v Bratislave. S menom jubilanta je spojený vznik a rozvoj historicko-archeologickej bádania. Početné výskumy a pohotové publikovanie výsledkov práce prispeli k obohateniu poznatkov o stredovekej dedine a ranostredovekých opevnených sídlach na Slovensku. Patrí k uznávaným odborníkom v tejto oblasti. Bol členom výboru a funkcionárom SAS pri SAV.

60 rokov

PhDr. Veronika Plachá (nar. 19. 1. 1937 v Bratislave). Vyštudovala odbor klasickej archeológie na Filozofickej fakulte UK v Bratislave (1954-1959) a od roku 1962 pracuje v bratislavskom Mestskom múzeu. Svoje prvé výskumy uskutočnila v podhradí a v mestskom jadre Bratislavu. Jej odborná i organizačná činnosť je od roku 1966 úzko spätá so systematickým výskumom Národnej kultúrnej pamiatky - hradu Devín. K tejto významnej lokalite sa viažu aj jej odborné a populárno-vedecké články, prednášky i publikované monografie. Je autorkou mnohých úspešných expozícií doma i v zahraničí. Viackrát bola, a tiež v súčasnosti je členkou výboru SAS pri SAV.

Doc. PhDr. Viera Pavúková, CSc. (nar. 9. 3. 1937 v Bratislave). Detstvo i študentské roky prežila vo svojom rodnom meste. Po ukončení štúdia archeológie na Filozofickej fakulte UK v Bratislave (1954-1959) pôsobila dva roky v bratislavskom Mestskom múzeu. Od roku 1961 až do roku 1991 pracovala v Archeologickom ústave SAV v Nitre. K jej základným črtám patrí nevyčerpateľná snaha študovať všetky javy v ich prvotnom prostredí - v teréne, ale aj snaha čo najviac byť v kontakte s ďalšími bádateľmi a konfrontovať výsledky svojej práce. Jej štúdie a monografie majú široký ohlas a sú vysoko hodnotené. Odborne sa predovšetkým zamerala na problematiku neolitu a eneolitu. V súčasnosti pracuje na Katedre praveku a včasného stredoveku FFUK v Bratislave, kde sa venuje výchove mladej generácie archeológov. Habilitačnú prácu obhájila v r. 1994. Prednášková činnosť jubilantky zaberá celú dobu kamennú.

Akad. soch. Ľudmila Cvengrošová (nar. 17. 6. 1937 v Radošinej). Podstatnú časť svojej doterajšej umeleckej tvorby venovala archeologickým a historickým tématom. Inšpirovali ju najmä nové objavy, významné udalosti a osobnosti našich dejín. K jej najobľúbenejším patrí obdobie Velkomoravskéj ríše. Početné diela z ateliéru jubilantky, predovšetkým sochy, reliéfy a medaily boli, a sú ozdobou mnohých výstav i publikácií. Svojou bohatou a neúnavnou umeleckou činnosťou, v úzkej spolupráci s odborníkmi, neustále prispieva k popularizácii najnovších výsledkov slovenskej vedy a k upevneniu historického povedomia súčasných generácií.

Redakcia

OPUSTIL NAŠE RADY

Dr. Vladimír Uhlár, nar. 12. 12. 1912 v Pažiti. Bývalý stredoškolský profesor. Pôsobil na Liptove dlhé roky ako regionálny bádateľ. Venoval sa jazykovede, histórii, archeológií. Zaslúžil sa o objavenie viacerých významných archeologickej lokalít na Orave a Liptove. Sám skúmal rozsiahlu sústavu pravekých a včasnodejinných opevnení na Mníchu pri Ružomberku.

INFORMÁCIA

Dňa 12. decembra 1996 sa na Fakulte humanitných vied Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre uskutočnili prvé dve habilitačné konania v odbore archeológia.

Janka Hečková, CSc., vedúca Katedry história sa habilitovala prácou: "K niektorým aspektom špecifických prejavov germánskeho osídlenia tzv. "tretej zóny" v dolnom Požitaví" a prednáškou: "Na pomedzí dvoch svetov alebo k problematike tzv. "tretej zóny" v dobe rímskeho cisárstva".

PhDr. Peter Romsauer, CSc., vedúci Katedry archeológie sa habilitoval prácou: "Juhozápadné Slovensko v prvej polovici I. tisícročia pred Kr. (Štúdia k zmenám osídlenia a kultúrnej orientácie oblasti na rozhraní dvoch kultúrno-geografických celkov)" a prednáškou: "Interakcia spoločenstiev s usadlým a jazdecko-nomádskym spôsobom života v staršej dobe železnej v strednom Podunajskej".

Habilitačné práce i prednášky boli vysoko hodnotené a stretli sa s veľkým záujmom prítomných, čomu nasvedčovala i bohatá diskusia. Pripájame sa ku gratulácii novým docentom.

Redakcia

PONUKA ŠTUDIJNÉHO POBYTU V TURECKU

Múzeum Pensylvánskej univerzity vo Filadelfii ponúka na rok 1997-98 tri študijné pobytu pre Čechy, Maďarsko, Polsko a Slovensko. Prihlásiť sa môžu záujemcovia, ktorí majú titul PhD, prípadne k nemu adekvatny, sú zapojení do výskumu sociálno-spoločenských a humanitných vied a ktorých témy zahŕňajú Turecko. Pobyty sú 2-3 mesačné. Realizovať sa budú v Turecku, prostredníctvom American Research Institute in Turkey a nadácie A. W. Mellona - Rada pre zámorský výskum. Bližšie informácie: výbor SAS pri SAV.

POZVÁNKA

Slovenská archeologická spoločnosť pri SAV, Historický odbor Matice slovenskej a Dom zahraničných Slovákov usporiadajú dňa 5. februára (streda) 1997 o 16.00 hod. promóciu monografie nesťora slovenskej archeológie PhDr. B. Pollu, DrSc.: "Archeológia na Slovensku v minulosti".

Podujatie sa uskutoční v priestoroch Domu zahraničných Slovákov, Štefánikova 25, Bratislava.

REDAKČNÁ VÝZVA

V spolupráci s Archeologickej ústavom SAV v Nitre obnovujeme vydávanie ročenky Bibliografia slovenskej archeológie od r. 1989. Obraciame sa preto s výzvou na všetkých členov SAS pri SAV, aby v záujme kompletnosti pripravovaného zväzku posielali bibliografické údaje o svojich prácach publikovaných v domácej a zahraničnej tlači na adresu zostavovateľky PhDr. Hany Mačalovej: Archeologickej ústav SAV - VPS, Hrnčiarska 13, 040 01 Košice. Záznam má obsahovať meno autora, názov práce, neskrátený názov časopisu (zborníka, novín a pod.), v ktorom je práca uverejnená, jeho ročník, číslo a strany, na ktorých ju možno nájsť.

Redakcia Informátora SAS pri SAV oznamuje všetkým záujemcom o uverejnenie príspevkov, že rukopisy môžu zaslať na adresu uvedenú v tiráži do 31. 5. 1997 (anonsy o akciách, ktoré sa realizovali alebo sa budú realizovať, o nových knihách, projektach, výskumoch, náleزوach, jubileách členov SAS, teda o všetkom, čo súvisí s činnosťou Slovenskej archeologickej spoločnosti a so záujmami jej členov).

※PF 1997※